

Rewizja miar inflacji bazowej w 2009 r.

Biuro Cen i Inflacji
Instytut Ekonomiczny
Narodowy Bank Polski

Zespół:
Aleksandra Hałka,
Katarzyna Hertel,
Ewa Huszczonek,
Jarosław T. Jakubik,
Danuta Kołodziejczyk

Struktura prezentacji

- Cele i założenia projektu «**Bazowa 2009**»
- Dotychczasowe miary
- Ceny **najbardziej zmienne**
- Ceny **administrowane**
- Podsumowanie

Projekt «Bazowa 2009»

Cele

- Kontynuacja procesu zmian miar inflacji bazowej, zapoczątkowanego w czerwcu 2008 r.
 - wprowadzenie inflacji po wyłączeniu cen żywności i energii
 - zaprzestanie publikacji inflacji „netto” po 2008 r.
- Aktualizacja (rewizja) tych miar, które mogą nie podążać za zmianami w gospodarce
 - wynik przeglądu tych miar
- Zidentyfikowane obszary:
 - ceny najbardziej zmienne
 - ceny administrowane

Założenia

- Zachowanie podobnego charakteru i koncepcji rewidowanych miar
 - *ewolucja, a nie rewolucja*
- Możliwość wyznaczenia odpowiednio długich szeregów historycznych
- Czytelna i jasna metodologia
 - ceny administrowane: definicja ECB
 - ceny najbardziej zmienne: metoda empiryczna
- Możliwie niski wkład uznaniowości

Dotychczasowe miary inflacji bazowej

Miary mechaniczne

- po wyłączeniu cen **kontrolowanych**
- po wyłączeniu cen o **największej zmienności**
- po wyłączeniu cen o **największej zmienności i cen paliw**
- po wyłączeniu cen **żywności i energii (od 2008 r.)**

Miary statystyczne

- **15% średnia obciążona**

Do końca 2008 r.

- po wyłączeniu cen **żywności i cen paliw (inflacja „netto”)**

I. Ceny najbardziej zmienne

Ceny najbardziej zmienne – dotychczas

- Koszyk cen najbardziej zmiennych do 2008 r.
 - wyznaczony na podstawie szeregów czasowych z pierwszej połowy lat 90-tych
 - kryterium progowego odchylenia standardowego
 - stały (niezmienny) w czasie skład koszyka (grupy towarów i usług)
 - mimo to: wagi koszyka zmienne w czasie – wynikające ze zmian struktury konsumpcji
- Dwie miary
 - niedogodność *per se*
 - ...i cen paliw, podczas gdy od wielu lat ceny paliw – silnie zmienne
- Nie ma gwarancji, że ceny zidentyfikowane jako zmienne wiele lat temu nadal są zmienne
 - obliczenia wskazują, że część nie (np. usługi pocztowe)
- W koszyku CPI pojawiają się nowe towary i usługi
 - część z nich jest silnie zmienna (np. usługi dostępu do internetu)

Ceny najbardziej zmienne – rewizja

Założenia

- zmienny w czasie skład koszyka cen najbardziej zmiennych
- rewizja koszyka: raz w roku, po zakończeniu roku kalendarzowego
- składniki koszyka identyfikowane empirycznie
- szeregi historyczne uzyskane na podstawie obserwacji dostępnych w danej chwili w przeszłości (*real-time data*)

Metoda

- obliczenia na podstawie bazy danych grup elementarnych wskaźnika CPI
 - ok. 320 szeregów
 - dane oficjalne statystyki publicznej

Metoda (c.d.)

- pomiar zmienności
 - w trzyletnim okresie poprzedzającym
 - szeregi indywidualnych dynamik cen w ujęciu *rok do roku*
 - miara: odchylenie standardowe z próby
 - przykładowo: koszyk na rok 2009 wyznaczony na podstawie szeregów z lat 2006-2008
- procedura: dla każdego roku
 - obliczenie miary zmienności
 - ranking szeregów wg uzyskanego poziomu zmienności
 - wyłączanie kolejnych grup cen z łącznego wskaźnika inflacji
 - procedura stopuje, gdy łączny udział wyłączanych grup przekroczy **20%**

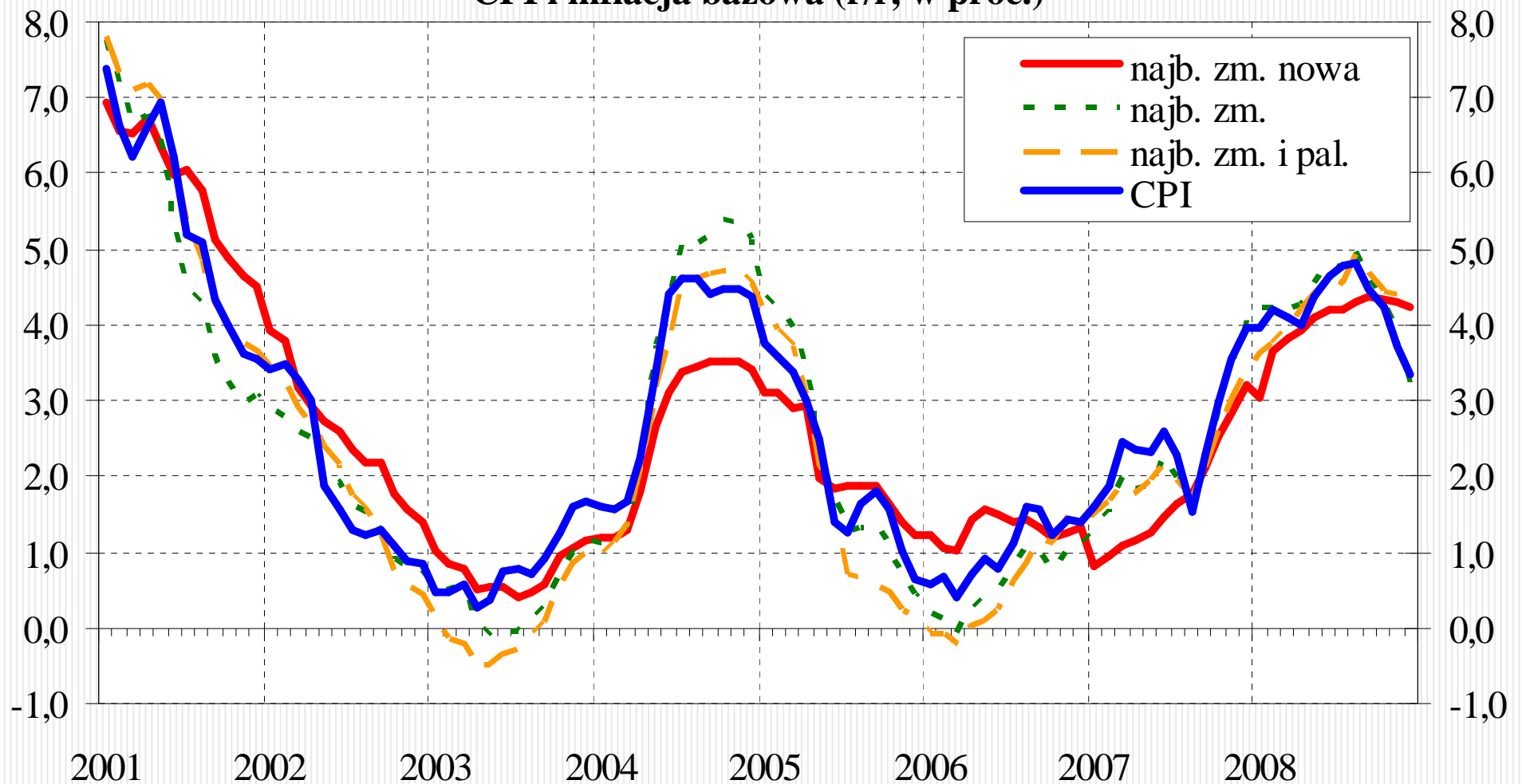
Ceny najbardziej zmienne – zakres

- *Zmienny w czasie zakres koszyka cen najbardziej zmiennych*
- W różnych latach wyłączane jest 44÷58 grup elementarnych (z ok. 320 w całej bazie)
- „Typowy” skład koszyka:
 - znaczna część produktów żywnościowych
 - głównie nie- i nisko-przetworzone: owoce, warzywa, mięso, cukier
 - produkty energetyczne: paliwa, gaz, opał
 - usługi dostępu do internetu
 - usługi administracji państwowej i prawne
- W 2009 wyłączany będzie koszyk 58 grup cen towarów i usług
 - 41 grup towarów żywnościowych (waga 10,5%)
 - 8 grup nośników energii (7,7%)
 - 8 grup usługowych (1,6%)
 - 1 grupa towarowa (0,5%)

kod	n	naz	std	wagi		typ
				%	skumulowane	
c0117_066	1	Ziemniaki	45,8	0,53	0,53	Ż
c0116_056	2	Śliwki	40,7	0,03	0,56	Ż
c0830_534	3	Usługi internetowe (przez telefon stacjonarny)	33,9	0,31	0,87	U
c0942_631	4	Oplaty internetowe (poza telefonem)	33,9	0,48	1,35	U
c0116_054	5	Jabłka	31,5	0,34	1,68	Ż
c0943_634	6	Gry hazardowe	28,1	0,05	1,74	U
c0117_070	7	Kapusta	23,6	0,10	1,84	Ż
c0116_057	8	Pozostałe owoce pestkowe	23,2	0,09	1,93	Ż
c0117_073	9	Ogórki	21,8	0,14	2,07	Ż
c0454_318	10	Koks	21,5	0,04	2,11	E
c0117_075	11	Buraki	21,5	0,02	2,13	Ż
c0117_072	12	Pomidory	18,4	0,37	2,50	Ż
c0117_077	13	Cebula	17,9	0,09	2,58	Ż
c0117_074	14	Pozostałe warzywa o jadalnych owocach	17,6	0,09	2,68	Ż
c0442_306	15	Wywóz nieczystości (śmieci)	16,3	0,49	3,17	U
c0112_022	16	Kury, koguty, kurczęta	15,8	1,06	4,23	Ż
c0117_068	17	Salata	15,5	0,04	4,27	Ż
c0733_520	18	Pasażerski transport powietrzny	15,1	0,12	4,39	U
c0117_078	19	Pozostałe warzywa korzeniowe i bulwiaste	14,0	0,11	4,50	Ż
c0111_001	20	Ryż	12,9	0,08	4,58	Ż
c0116_058	21	Owoce jagodowe	12,6	0,20	4,79	Ż
c1270_907	22	Usługi sądowe i adwokackie	12,3	0,11	4,90	U
c0111_007	23	Mąka	12,2	0,18	5,08	Ż
c0115_050	24	Pozostałe tłuszcze zwierzęce	11,6	0,10	5,18	Ż
c0117_076	25	Marchew	11,3	0,08	5,26	Ż
c0115_049	26	Masło	11,1	0,53	5,78	Ż
c0116_062	27	Banany	10,9	0,18	5,96	Ż
c0117_071	28	Kalafiorowate	10,5	0,05	6,01	Ż
c0116_061	29	Owoce cytrusowe	10,4	0,32	6,33	Ż
c0115_053	30	Oleje roślinne	10,3	0,26	6,59	Ż
c0453_316	31	Paliwa płynne (opałowe)	10,2	0,04	6,63	E
c0114_047	32	Sery dojrzewające i topione	10,1	0,78	7,41	Ż
c0116_063	33	Pozostałe owoce	9,9	0,05	7,47	Ż
c0722_507	34	Olej napędowy	9,8	0,49	7,95	E
c0722_508	35	Gaz ciekły	9,5	0,61	8,56	E
c0117_082	36	Kapusta kwaszona	9,4	0,07	8,63	Ż
c0452_314	37	Gaz ziemny	9,3	1,65	10,28	E
c0116_055	38	Gruszki	9,1	0,02	10,31	Ż
c0112_023	39	Pozostałe drób	8,3	0,12	10,43	Ż
c0112_024	40	Podroby	7,8	0,09	10,52	Ż
c0722_506	41	Benzyny silnikowe	7,4	3,07	13,58	E
c0454_317	42	Węgiel kamienny (wszystkie rodzaje i gatunki)	7,1	1,75	15,34	E
c0118_086	43	Cukier	7,0	0,52	15,86	Ż
c0734_521	44	Pasażerski transport morski i śródlądowy	6,9	0,01	15,87	U
c0722_509	45	Pozostałe paliwa (silnikowe)	6,8	0,00	15,87	E
c0116_060	46	Mieszanki owocowe	6,6	0,00	15,88	Ż
c0114_039	47	Mleko pełne	6,6	0,39	16,27	Ż
c0952_638	48	Gazety i czasopisma	6,6	0,46	16,73	T
c0114_040	49	Mleko o niskiej zawartości tłuszczu (poniżej 3,2%)	6,5	0,38	17,11	Ż
c0111_004	50	Pieczyno mieszane i pozostałe	6,3	1,47	18,58	Ż
c0111_008	51	Kasza	6,3	0,06	18,64	Ż
c1270_906	52	Usługi administracji państwowej	6,2	0,08	18,72	U
c0114_043	53	Śmietana i śmietanka	6,0	0,30	19,01	Ż
c0111_002	54	Pieczyno żytnie	5,9	0,14	19,16	Ż
c0117_081	55	Grzyby	5,9	0,08	19,24	Ż
c0114_046	56	Sery twarogowe	5,6	0,62	19,85	Ż
c0114_045	57	Desery mleczne mieszane	5,6	0,04	19,90	Ż
c0115_051	58	Margaryna i inne tłuszcze roślinne	5,5	0,37	20,27	Ż

Ceny najbardziej zmienne: porównanie wyników

CPI i inflacja bazowa (r/r, w proc.)

II. Ceny administrowane

Ceny kontrolowane – dotychczas

Koszyk cen kontrolowanych

- Wyznaczony na podstawie ram instytucjonalnych gospodarki w pierwszej połowie lat 90-tych
- Stały (niezmienny) w czasie skład koszyka (zaliczone grupy towarów i usług)
- Zawiera wyroby akcyzowe: paliwa, alkohol, tytoń
- Zawiera usługi dawnych państwowych monopolii: telekomunikacja, transport, ubezpieczenia
- Mimo to: wagi koszyka zmienne w czasie – wynikające ze zmian struktury konsumpcji

Problemy

- Zmiany podatków pośrednich wpływają na ceny wszystkich dóbr w koszyku CPI
 - gdy nie ma zmian akcyzy, ceny wyrobów akcyzowych kształtowane są rynkowo
- Nie zawiera usług komunalnych, kontrolowanych głównie przez samorządy, ale i przez prawo
 - czynsze (prawo ochrony lokatorów)
 - wodociągi, kanalizacja
- Zawiera usługi, których zaliczenie do kontrolowanych może być wątpliwe:
 - usługi telekomunikacyjne
 - ubezpieczenia

Ceny administrowane

- Zgodnie z definicją *Administered Prices* Europejskiego Banku Centralnego
- Obejmuje towary i usługi konsumpcyjne, których **ceny finalne** znajdują się **w pełni** lub w **znacznym stopniu** pod wpływem instytucji rządowych, samorządowych i regulatorów
- Definicja obejmuje ceny, które:
 - wynikają wprost z aktów prawnych lub decyzji administracyjnych,
 - są przedmiotem zatwierdzenia lub nie mogą zostać zmienione bez zgody odpowiednich instytucji państwowych (np. regulatorów)
 - poziom lub dynamika zmian cen są prawnie ograniczone
- Nie obejmuje cen kontrolowanych pośrednio poprzez:
 - zmiany stawek podatków pośrednich
 - podatków i opłat ekologicznych
 - regulacji w zakresie bezpieczeństwa produktów
 - wpływu Wspólnej Polityki Rolnej
- Identyfikacja grup cen administrowanych następuje przy dezagregacji na poziomie czterocyfrowej klasyfikacji COICOP
 - podział na działy, grupy, klasy
- Dana grupa zostaje zaliczona do zbioru cen administrowanych, gdy udział cen administrowanych „wewnątrz” grupy przekracza 50%

zobacz definicję ECB: http://www.ecb.int/stats/pdf/hicp_ap.pdf

Ceny administrowane – zakres

COICOP	Nazwa	Zakres czasowy
0411	Czynsze mieszkaniowe (pierwszy dom)	w całym okresie
0412	Czynsze mieszkaniowe (drugi i następne domy)	w całym okresie
0441	Zaopatrywanie w wodę	w całym okresie
0443	Usługi kanalizacyjne	w całym okresie
0451	Energia elektryczna	w całym okresie
0452	Gaz	w całym okresie
0455	Energia cieplna	w całym okresie
0731	Pasażerski transport szynowy	w całym okresie
0732	Pasażerski transport drogowy	do 2003
0735	Transport pasażerski mieszany	w całym okresie
0810	Usługi pocztowe	w całym okresie
0830	Usługi telekomunikacyjne	do 2006
1010	Szkolnictwo podstawowe	od 2005
1240	Opieka społeczna	w całym okresie
1270	Pozostałe usługi, gdzie indziej nie sklasyfikowane	w całym okresie

Zacienione wiersze dotyczą grup, które obecnie (2009 r.) **nie** wchodzą w zakres cen administrowanych.

Ceny administrowane vs. kontrolowane

Do zakresu **cen administrowanych**, w stosunku do **cen kontrolowanych**:

- włączono
 - czynsze mieszkaniowe
 - zaopatrywanie w wodę
 - usługi kanalizacyjne
 - szkolnictwo podstawowe
- wyłączono
 - wyroby akcyzowe (paliwa, alkohol, tytoń)
 - usługi ubezpieczeniowe
 - transport drogowy (od 2004)
 - usługi telekomunikacyjne (od 2007)
- Różnice w wagach wynikają z przyjętych odmiennych definicji cen administrowanych i kontrolowanych

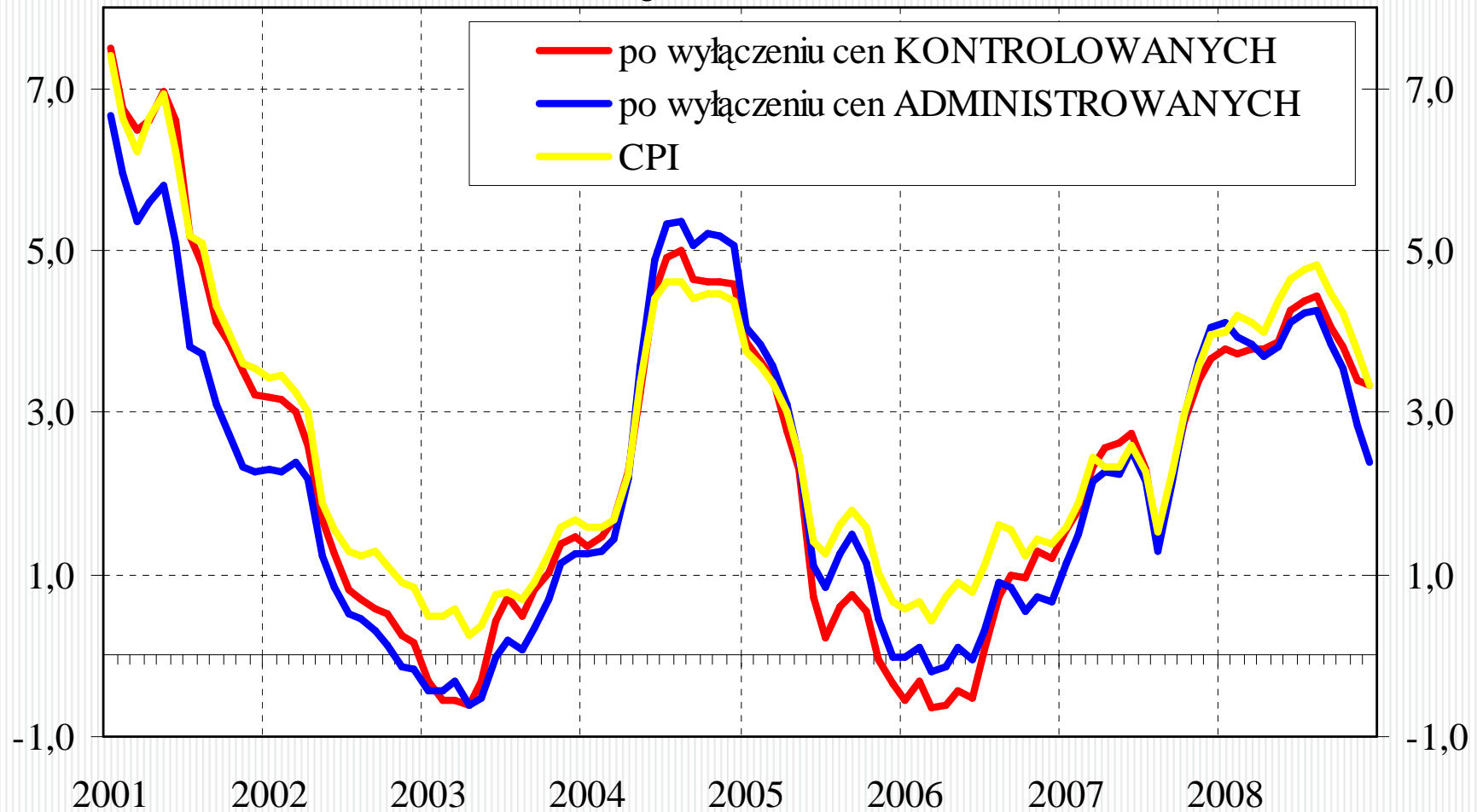
- Waga cen administrowanych niższa niż cen kontrolowanych we wszystkich latach
- Zmian wag cen administrowanych w ostatnich latach **nie należy** bezpośrednio wiązać ze zmianami zakresu regulacji w gospodarce

Udział (waga) w %

	Ceny Administrowane	Ceny Kontrolowane
2001	19,6	25,7
2002	21,0	27,1
2003	21,6	27,2
2004	20,8	27,3
2005	21,1	26,6
2006	18,5	27,5
2007	13,1	27,4
2008	12,4	26,5

Ceny kontrolowane i administrowane: inflacja bazowa

CPI i inflacja bazowa (r/r, w %)

Podsumowanie

- Od marca 2009 r. Narodowy Bank Polski będzie publikował następujące cztery miary inflacji bazowej:
 - po wyłączeniu cen żywności i energii,
 - po wyłączeniu cen **administrowanych**
 - po wyłączeniu cen **najbardziej zmiennych**
 - 15% średnia obciążenia
- Dwie *zrewidowane* miary będą przedstawione w postaci szeregów czasowych od 2001 r.
- Dotychczasowe miary wyłączające wpływ cen najbardziej zmiennych i cen kontrolowanych nie będą obliczane
 - publikacja zakończona na danych za grudzień 2008 r.

INSTYTUT EKONOMICZNY

Rewizja miar inflacji bazowej w 2009 r.

Dziękujemy za uwagę!

Biuro Cen i Inflacji
Instytut Ekonomiczny
Narodowy Bank Polski

Zespół:
Aleksandra Hałka,
Katarzyna Hertel,
Ewa Huszczonek,
Jarosław T. Jakubik,
Danuta Kołodziejczyk